

Araştırma makalesi / Research article

Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Akran Eğitimi Hakkındaki Görüşleri: Bir Vakıf Üniversitesi Örneği

Views on Peer Education of Nursing Students: An Example of a Foundation University

Yağmur Şancı¹ , Özden Kelleci²

¹Ars. Gör. Doktora Öğrencisi Yağmur Şancı
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü/İstanbul
ORCID Numarası: <https://orcid.org/0000-0002-7272-1005>

²Özden Kelleci
Hemşirelik Bölümü Öğrencisi Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi/İstanbul
ORCID Numarası: <https://orcid.org/0000-0002-0549-6717>

Sorumlu yazar / Corresponding author: Yağmur Şancı
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü/İstanbul
E-mail: yagmursanc@gmail.com

Geliş tarihi / Date of receipt: 26.10.2018
Kabul tarihi / Date of acceptance: 18.07.2019

Atrf / Citation: Şancı Y, Kelleci Ö. (2019). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin akran eğitimi hakkındaki görüşleri: Bir vakıf üniversitesi örneği. *SBÜ Hemşirelik Dergisi* 1(2), 104-111.

ÖZ

Giriş: Eğitim bilimleri alanında akran eğitimi ile ilgili farklı uygulamalar olmakla birlikte, özellikle hemşirelik eğitiminde bu konuda yeterli çalışmanın olmadığı gözlenmektedir.

Amaç: Araştırma hemşirelik öğrencilerinin akran eğitimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikte olan bu araştırma bir vakıf üniversitesinin hemşirelik bölümünde yapılmıştır. Araştırma örneklemini araştırmaya katılmaya gönüllü 211 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplamada, araştırmacı tarafından literatür göz önüne alınarak hazırlanan 14 soruluk veri toplama formu kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelik bölümü öğrencilerinin çoğunluğu akran eğitimi ile kliniğe ve uygulamalara ilişkin anksiyetenin azalacağını, akran grubunda eğitim konularının daha rahat konuşulup öğrenileceğini, aldığı eğitimin kişiyi cesaretlendireceğini, işbirlikçi öğrenme ilişkisi kurulacağını ve sonucunda hemşirelik bakım ve uygulamalarının öğrenilmesinde kolaylık sağlanacağını ifade etmiştir. Öğrencilerin %68,7'si seçilen akranların iyi birer öğretmen olmaması ihtimali bulunduğunu, %55'i öğrenen ve öğreten akran arasında eşit bir ilişki kurulamama riski olacağını ifade etmişlerdir.

Sonuç: Yapılan araştırmada akran eğitimi ile ilgili hemşirelik öğrencilerinin görüşleri incelenmiş olup bu eğitim ile hemşirelik mesleğine; özgüveni, akademik başarıyı yüksek, liderlik yönü, takım ruhu gelişmiş, mesleki beceri ve uygulamalara hakim meslek üyeleri kazandırılacağı düşünülmektedir. Yapılandırılmış akran eğitimi öncesi hemşirelik bölümü öğrencilerinin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akran grubu; eğitim; hemşirelik; öğrenciler.

ABSTRACT

Introduction: Together with there are different practices related to peer education in the field of educational sciences, it is observed that there are not enough studies in this field especially in nursing education.

Aim: The research was conducted to determine the views of nursing students on peer education.

Methods: This descriptive study was conducted in a nursing department of a private university. The sample of the study consisted of 211 students who volunteered to participate in the study. The data collection form was prepared by the researcher using a 14-item data collection form.

Results: The majority of the nursing students stated that with the help of peer education, anxiety about the clinic and its applications would be reduced, the subjects of education in the peer group would be more easily spoken, encouraged, a collaborative learning relationship would be established and as a result, it would be easier to learn nursing care and practices. The vast majority of students (68.7%) stated that the selected peers might not be a good instructor, and 55% stated that there would be a risk of not having an equal relationship between the teaching and learning peer.

Conclusion: In this study, the opinions of nursing students about peer education were examined and it was thought that this education will gain proficiency in nursing profession, high academic success, leadership direction, team spirit, and professional members who have skills and applications. It is recommended to determine the training needs of the nursing students before a structured peer education.

Keywords: Education; nursing; peer group; students.

Giriş

Akran yaş, cinsiyet, eğitim, statü vb. açılardan aynı sosyal gruba dahil insanları anlatmak için kullanılmaktadır (TDK, 2017). Akran eğitimi; sosyal etkileşimi olan ve birbirleriyle yaş, cinsiyet, eğitim, statü vb. açılardan eşit durumdaki, benzer dil, tutum ve davranışlara sahip gruplarda bilgi, davranış ve tutum değiştirmek amacıyla kullanılan planlı bir eğitim modelidir (Gazula, McKenna, Cooper, ve Paliadelis, 2016). Akran eğitimi çalışmaları literatürde akran danışmanlığı (Peer Counseling), akran destekli öğrenme (Peer Assisted Learning), akran öğretimi (Peer Tutoring) gibi isimlerle ifade edilmektedir (Gazula ve ark., 2016; Shenderovich, Thurston, ve Miller, 2016; Pålsson ve ark., 2017). Akran eğitim yöntemi, ilk olarak 1960'larda Amerika'daki okullarda öğrencilerin suç işleme, alkol ve uyuşturucu kullanımı gibi konular hakkında eğitilmesi amacıyla kullanılmıştır (Korkmaz ve Kıran Esen, 2012). Günümüzde ise ilk ve orta öğretim, lise, üniversite, hastane ve iş yerleri gibi birçok alanda kullanılmaktadır (Yelpaze ve Özkamalı, 2015).

Klasik eğitim yöntemleri akran eğitiminin aksine hiyerarşik bir ilişki içermekte ve güç dengesizliği açısından bir potansiyel oluşturmaktadır. Akran eğitiminde, eğitimciler kendi konularına yakın katılımcılara eğitim verdiği için ödül ve ceza kavramları devre dışı kalmakta, bunun sonucunda katılımcıların anksiyete düzeyleri azalmaktadır. Ayrıca, katılımcıların kendilerini daha rahat ve güvende hissetmesi nedeniyle ifade özgürlükleri artmaktadır (Mete ve ark., 2011; Korkmaz ve Kıran Esen, 2012). Akran eğitimi ile motivasyon artmakta, devam durumu olumlu etkilenmekte, bilgiler akılda tutulabilmekte ve iş birliği becerileri geliştirilebilmektedir (Yelpaze ve Özkamalı, 2015; Aşçı, Gökdemir, ve Çiçekoğlu, 2016).

Akran grubunda iyi yetiştirilmiş akran eğitimcileri, arkadaşlarıyla daha uzun vakit geçirdikleri için bilgileri daha etkili aktarabilmekte ve bir uzmanın ulaşabileceğinden daha fazla kişiye ulaşabilmektedir. Akran grubunda eşit statüye sahip olduğunu hissetme ile işbirlikçi öğrenme ilişkisi kurulabilmektedir. İşbirlikçi ortamda akranlar arasında daha fazla öğretme, özendirme ve kolaylaştırma gözlenmektedir. İşbirlikçi öğrenme etkinlikleri, akranların olumlu tutum geliştirmesini kolaylaştırdığı için öğrenme üzerinde olumlu etkisi kanıtlanmıştır (Blanch ve ark., 2012; Ayaz ve Açıl, 2015; Alp, 2016; Breithaupt ve ark., 2017).

Akran eğitimi; dünyada ve ülkemizde çeşitli sivil toplum kuruluşları, gençlik organizasyonları ve eğitim enstitüleri tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Yeşilay tarafından düzenlenen Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Akran Eğitimi Projesi'nde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile UNICEF tarafından Türkiye'de yaşayan Suriye'li çocuklar için düzenlenen Sosyal Uyum ve Adaptasyon Eğitici Eğitimi'nde ve çeşitli illerde Çocuk Hakları İl Çocuk Komiteleri tarafından düzenlenen Çocuk Hakları Eğitimleri'nde akran eğitiminden yararlanılmaktadır. Sağlık hizmetlerinde özellikle AIDS, diyabet ve zihinsel engelli olan bireyler gibi destek gereken özel grup-

lardaki bireylerin uyumlarını arttırmada akran eğitimi başarıyla kullanılmaktadır (MacPherson, Joseph ve Sullivan, 2004; Steginga ve ark., 2005; Dickinson, 2006; Çövenner ve Ocakçı, 2013). Tıp ve hemşirelik mesleklerinde ise mezuniyet öncesi ve mezuniyet sonrası öğretim becerilerini geliştirmek amacıyla alternatif yöntem olarak tercih edilmektedir (Blowers ve ark., 2003; Bryer, 2011; Abaan, Duygulu ve Uğur, 2012; Gazula ve ark., 2016; Yava ve Çiçek, 2016; Pålsson ve ark., 2017).

Şanlıurfa Gençlik Evi, Halk Eğitim Merkezi ve Çıraklık Eğitim Merkezi'nde kayıtlı gençler ile yapılan çalışmada cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve güvenli cinsel yaşam konusunda gençlerin bilgi ve davranışlarına akran eğitiminin etkisi incelenmiştir. Araştırmada gençlerin güvenli cinsel yaşam konularında bilgilendirilmelerinde ve gençlerde olumlu davranış değişimi yaratılmasında akran eğitimi modelinin yararlı olacağı sonucuna varılmıştır (Kırmızıtoprak ve Şimşek, 2011). Yaslı, Horasan ve Bati'nin (2012) sigaradan korunma konusunda lise öğrencileri üzerinde akran eğitimi uyguladıkları araştırma sonucunda, akran eğitimi programının gençlerin sigara içme davranışı üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır. Mevsimlik tarım işçisi gençlere uygulanan tiyatro tabanlı akran eğitimi sonucunda, mevsimlik bu gençlerin sağlıklı yaşam davranışı kazanmalarında akran eğitimi modelinin kullanılmasının yararlı olacağı bildirilmiştir (Şimşek ve Kırmızıtoprak, 2013).

Yelpaze ve Özkamalı'nın (2015) akran aracılı sosyal beceri eğitimi programının 6-7-8. sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeylerine etkisi konulu çalışmasında, verilen sosyal beceri eğitimi programının öğrencilerin saldırganlık düzeylerini azaltmada etkili olduğu belirtilmiştir.

Birinci ve dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin klinik eğitimde akran eğitimine karşı görüşlerinin odak gruplar oluşturularak incelendiği bir çalışmada, akran eğitimi sonucunda birinci sınıf öğrencilerinde anksiyete düzeyinin azaldığı ve hem eğitim alan hem de veren öğrenciler açısından olumlu katkı sağlandığı belirtilmiştir (Mete ve ark., 2011). Hemşirelik öğrencileri ile akran eğitimi yöntemini destekleyen Sosyal Öğrenme Kuramı'na dayandırılarak yürütülen sosyal projelerin, hemşirelik öğrencilerinde liderlik, problem çözme ve atılganlık becerilerinin gelişimi üzerine etkisini incelemek amacıyla çalışma yapılmıştır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin akran eğitimi ile atılganlık, liderlik ve problem çözme becerilerinin geliştiği belirlenmiştir (Zincir, Erten, Seviğ, ve Özkan, 2014). Hemşirelik öğrencilerine akran eğitimciler ile verilen üreme sağlığı eğitimi, aile planlaması yöntemlerini öğretmede sınırlı etki gösterirken üreme sağlığı tanımını, gelişigüzel cinsel yaşamın risklerini, cinsel yolla bulaşan enfeksiyon isimlerini, belirtilerini ve bulaşma yollarını öğretmede ve üreme sağlığı davranışlarını geliştirmede etkili olduğu belirtilmiştir (Aşçı ve ark., 2016).

Araştırmalar sonucunda iyi yapılandırılmış akran eğitiminin, temellendirdiği işbirlikçi öğrenme tekniği ile öğrencilerin eğitimine olumlu yönde katkı sağladığı kanıtlanmıştır. Literatürde ortaokul ve lise öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen araştırma-

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özellikleri (N=211)

Değişkenler	Alt Gruplar	n	%
Sınıf düzeyi	1. Sınıf	58	27,5
	2. Sınıf	52	24,6
	3. Sınıf	53	25,1
	4. Sınıf	48	22,7
Daha önce akran eğitimi alma durumu	Evet	11	5,2
	Hayır	200	94,8

lar bulunmakla birlikte (Kırmızıtoprak ve Şimşek, 2011; Yaslı, Horasan, ve Bati, 2012; Şimşek ve Kırmızıtoprak, 2013; Yelpeze ve Özkamalı, 2015) konu ile ilgili hemşirelik öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen araştırma sınırlıdır (Mete ve ark., 2011; Zincir ve ark., 2014; Aşçı ve ark., 2016). Bu nedenle hemşirelik öğrencileri için yapılandırılmış bir akran eğitimi planlanmasına temel hazırlayacak olan öğrencilerin akran eğitiminde talep ettikleri konuların belirlenmesi önemlidir.

Amaç

Araştırmada bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören hemşirelik bölümü öğrencilerinin akran eğitimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

1. Öğrenciler hangi konularda akran eğitimi talep etmektedir?
2. Öğrencilerin akran eğitimi konusunda olumlu görüşleri nelerdir?
3. Öğrencilerin akran eğitimi konusunda olumsuz görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Tasarımı ve Yapıldığı Yer

Araştırma 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Döneminde, İstanbul ilinde bir vakıf üniversitesinin hemşirelik bölümündeki öğrenciler ile tanımlayıcı nitelikte yapılmıştır.

Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırma evrenini, üniversitede öğrenim gören 282 hemşirelik bölümü öğrencisi oluşturmuştur. Örneklem sayısının belirlenmesinde herhangi bir örneklem hesaplamasına gidilmemiş olup, evrenin tamamına ulaşılması amaçlanmıştır. Örneklemi; araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve evrenin %75'ini oluşturan 211 öğrenci oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama araştırmacılar tarafından ilgili literatür tara-

narak ve uzman görüşü alınarak oluşturulan 14 soruluk "Hemşirelik Eğitimi Alan Öğrencilerin Akran Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi Veri Toplama Formu" kullanılmıştır. Bu form hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik verilerini (cinsiyet, eğitim yılı) ve akran eğitimi ile ilgili görüşlerini (akranın kelime anlamı, hangi konularda akran eğitimi istenildiği, eğitimin hangi yılında başlanması gerektiği, daha önce akran eğitimi alma durumu, akran eğitiminin düşünülen avantajları, akran eğitiminin düşünülen dezavantajları, öğrenmede kalıcılık sağlama düşüncesi, hemşirelik bakım ve uygulamalarını kolaylaştırma düşüncesi) değerlendiren sorulardan oluşmaktadır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma izni üniversitenin etik kurulundan 15.02.2018 tarihinde 2018-2/59 nolu karar ile alınmış olup; 27.02.2018 tarihinde de kurum izni alınmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden bilgilendirilmiş yazılı onam alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Hazırlanan anket formunun değerlendirilebilmesi için uygulama öncesi on öğrenci ile ön çalışma yapılmış olup, bu öğrenciler araştırmaya dahil edilmemiştir. 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Dönemi içerisinde öğrencilere çalışma ile ilgili bilgilendirilme yapılmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilere veri toplama anketi ve bilgilendirilmiş yazılı onam formu dağıtılarak veriler toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler istatistik programında analiz edilmiştir. Tanımlayıcı istatistiklerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdelik, aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımından yararlanılmıştır. Nominal veriler arasındaki ilişkinin incelenmesinde ki kare (χ^2) testi yapılmıştır.

Bulgular

Çalışmaya katılanların 188 (%89,1)'ini kadınlar, 23 (%10,9)'ünü erkekler oluşturmaktadır. Sınıflar arası çalış-

Tablo 2. Öğrencilerin Akran Eğitimi ile İlgili Görüşleri (N=211)

Değişkenler	Alt Gruplar	n	%
Akran eğitiminin kelime anlamı*	Yaşıt destekli öğretim	161	76,3
	Akran danışmanlığı	63	29,9
	İşbirlikçi öğretim	50	23,7
	Akran özdeşimi ile sosyal öğretim	78	37,0
	Akran mentorlüğü	34	16,1
Akran eğitimi talep edilen genel konular*	Diyabete uyum	92	43,6
	Sigaradan korunma	144	68,2
	Kilo kontrolü	133	63,0
	Cinsel sağlık	122	57,8
	Akademik başarı	151	71,6
	Simülasyon eğitimi	92	43,6
Hemşirelik eğitiminde talep edilen akran eğitimi konuları*	Oryantasyon süreci	106	50,2
	İlaç doz hesaplamaları	120	56,9
	İngilizce eğitimi	97	46,0
	Kariyer planlama	146	69,2
	Simülasyon beceri uygulamaları	109	51,7
Akran eğitiminin uygulanmaya başlanması talep edilen sınıf düzeyi*	1. Sınıf	130	61,6
	2. Sınıf	58	27,5
	3. Sınıf	17	8,1
	4. Sınıf	15	7,1
Akran eğitiminin öğrenimde kalıcılık sağlama düşüncesi	Evet	195	93,3
	Hayır	14	6,7
Akran eğitiminin hemşirelik bakım ve uygulamalarını kolaylaştırma düşüncesi	Evet	192	91,9
	Hayır	17	8,1

* Her katılımcı birden fazla şık işaretlemiştir.

maya katılım oranları birbirine yakın olup, öğrencilerin yalnız %5,2'sinin daha önce akran eğitimi aldığı ve aldığı eğitimden beklentilerinin karşılandığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin büyük bir kısmı (%76,3) akran eğitiminin kelime anlamını yaşıt destekli öğretim olarak ifade etmiştir. Akran eğitiminde en çok talep edilen konular akademik başarı (%71,6), sigaradan korunma (%68,2), kilo kontrolü (%63,0) ve cinsel sağlıktır (%57,8). Hemşirelik eğitimi ile ilgili konularda ise kariyer planlama (%69,2) ve ilaç doz hesaplamalarıdır (%56,9). Tablo 2'de öğrencilerin akran eğitimi ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

Hemşirelik eğitiminde akran eğitimi almaya yönelik öğrencilerin olumlu görüşleri incelendiğinde öğrencilerin kliniğe ve uygulamalara ilişkin anksiyetesini azaltacağı ($p=0,001$), akran grubunda eğitim konularını daha rahat konuşulup öğrenileceği ($p=0,001$), kişiyi cesaretlendirip, programa katılımını arttıracacağı ($p=0,001$) düşünceleri gözlenmiştir. Ayrıca iş birliği ve takım ruhunun gelişeceğini ($p=0,001$), eşit statüye sahip olduğunu hissetme ile işbirlikçi öğrenme ilişkisi kurulacağını ($p=0,001$) bireyin otoriteden uzakta daha rahat konuşup rahat hareket edeceğini ($p=0,006$) ve liderlik yeteneği olan gençlere liderlik deneyimi sağlayacağını ifade edenlerin oranları ile bu görüşü onaylamayanların oranı arasında anlamlı olarak fark saptanmıştır (Tablo 3).

Hemşirelik eğitiminde akran eğitimi almaya yönelik öğrencilerin olumsuz görüşleri incelendiğinde, seçilen akranların iyi birer öğretene olamama ihtimali olmasını ($p=0,001$), kişilerin kendi akran mentorlerini seçememesi durumunu ($p=0,001$), yeni bir öğretim yöntemi olmasına bağlı anksiyete yaşanabileceğini ($p=0,001$) ifade edenlerin oranları ile bu görüşü onaylamayanların oranı arasında anlamlı olarak fark saptanmıştır (Tablo 3).

Öğrencilerin %92,4'ü akran eğitimi sonrası öğrenmede kalıcılık olacağını ifade ederken %91'i ise akran eğitiminin hemşirelik bakım ve uygulamalarını kolaylaştıracağını ifade etmiştir.

Tartışma

Akran eğitiminin öğrencilerin becerilerini olumlu yönde etkilediği ve öğrenmeyi kolaylaştırdığı birçok çalışmada belirtilmiştir (Yeniçeri ve ark., 2003; Gill ve ark., 2006; Zincir ve ark., 2014; Pålsson ve ark., 2017). Öğrencilerin liderlik rollerinin geliştirilmesi ve kaliteli öğrenme ortamlarının yaratılması adına geleneksel eğitimlerin yanı sıra akran destekli öğrenme tekniklerinin de kullanılması verimli bir eğitim için önem taşımaktadır.

Araştırmamıza dahil olan öğrencilerin yalnız %5,2'sinin daha önce akran eğitimi aldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun hiç akran eğitimi almamış olmasına karşın, akran eğitimi konusunda olumlu görüşlerinin fazla olması dikkat çekmektedir. Buna klinik alanlarda ve sınıf ortamında öğrencilerin birbirlerine verdikleri yapılandırılmamış akran desteğine duydukları memnuniyetin neden olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin genel olarak akran eğitiminde en çok talep ettikleri konular sırasıyla akademik başarı planlaması, sigaradan korunma, kilo kontrolü ve cinsel sağlığı olduğu dikkat çekmektedir. Hemşirelik eğitimlerinde ise öğrenciler akranlarından sırasıyla kariyer planlama, ilaç doz hesaplamaları, simülasyon beceri uygulamaları, oryantasyon süreci ve İngilizce eğitimi gibi konuları talep etmişlerdir. Literatürde iyi yapılandırılmış akran eğitim modelinin öğrencilerin okul başarısı üzerinde olumlu yönde etkisinin olduğu belirtilmiştir (Leung, 2015; Marotta, 2017). Çalışmalarla benzer olarak öğrencilerimizin %71,6'sı akademik başarıyı arttıracığını düşündükleri için akran eğitimi almak istediklerini belirtmişlerdir. Akran eğitiminin hemşirelik eğitiminde olumlu etkilerinin gözlenebilmesi için öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenerek eğitim yapılandırılması önemlidir.

Hamrin ve ark. (2006) akran destek gruplarının eğitimdeki etkinliğini değerlendirmek üzere yaptıkları bir çalışmada, akran desteği alan hemşire öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin olumlu yönde arttığı ve bu öğrencilerin liderlik özellikleri gösterdiği belirtilmiştir. Araştırma sonucumuzda benzer şekilde öğrencilerin %65,4'ü akran grubunda iş birliği ve takım ruhunun gelişeceğini ifade etmekle birlikte, eşit statüye sahip olduğunu hissetme ile işbirlikçi öğrenme ilişkisi kurulacağını savunmuştur. Öğrencilerin %40,8'i de akran grubunun liderlik yeteneği olan gençlere liderlik deneyimi sağlayacağını ifade etmiştir. Aşçı ve arkadaşlarının (2016) hemşirelik öğrencilerinde yaptığı çalışmada akran eğitim modeli kullanımının akran eğitimcilerin ve öğrenenlerin özgüvenlerini artırdığı, öğretme ve öğrenmeye yönelik motivasyonu yükselttiği belirtilmiştir. Araştırmamızda bu çalışmayla benzer olacak şekilde öğrencilerin %59,2'si akran eğitiminin kendilerine olan güveni arttıracığını ifade ederken, akran grubunda eğitim konularını daha rahat konuşulup öğrenileceğini ifade edenlerin oranları anlamlı olarak farklı çıkmıştır. Öğrencilerin %72,5'i akran eğitiminin kişiyi cesaretlendireceğini ve geleneksel yöntemlerle eğitim alan öğrencilere göre öz-yeterlik düzeyini arttıracığını ifade etmiştir. Çalışmalarla benzer şekilde bu çalışmada öğrencilerin tamamına yakını akran eğitimi sonrası öğrenmede kalıcılık olacağını, akran eğitiminin hemşirelik bakım ve uygulamalarını kolaylaştıracağını savunmuştur.

Akran eğitiminde, akranların birbirleri arasında pozisyon farklılığının olmaması, uygulama ve öğrenme açısından uygun bir ortamın oluşmasına neden olmakta ve anksiyeteyi azaltmaktadır. Avriam ve arkadaşları tarafından 1998 yılında yapılan bir çalışmada; ilk kez kliniğe çıkan öğrencilerin yaşadıkları korkuyu, anksiyeteyi azaltmak ve klinik öğrenme becerilerini artırmak amacıyla dördüncü sınıf intörn hemşireler ile çalışmışlardır. Başka bir çalışmada ilk kez klinik uygulamaya çıkan birinci sınıf hemşirelik öğrencileri ile akran eğitimi yapacak olan dördüncü sınıf öğrencilerinin akran eğitimi yöntemine yönelik görüşleri sorgulanmış ve birinci sınıf öğrencilerinde anksiyetenin azaldığı belirtilmiştir (Mete ve ark., 2011). Çalışmamızda da

Tablo 3. Öğrencilerin Hemşirelik Eğitiminde Akran Eğitimi İle İlgili Görüşleri (N=211)

Hemşirelik eğitiminde akran eğitimi almaya yönelik öğrencilerin görüşleri	Evet		Hayır		x ²	p
	n	%	n	%		
Olumlu Görüşler						
Kliniğe ve uygulamalara ilişkin anksiyetenin azalmasını sağlar.	164	77,7	46	21,8	66,305	0,001*
Akran grubunda eğitim konuları daha rahat konuşulur ve öğrenilir.	154	73,0	56	26,5	45,733	0,001*
Akran eğitimi kişiyi cesaretlendirir ve programa katılımını artırır.	153	72,5	57	27,0	43,886	0,001*
Akran grubunda işbirliği ve takım ruhunu öğrenim gelişir.	138	65,4	72	34,1	20,743	0,001*
Akran grubunda eşit statüye sahip olduğunu hissetme ile işbirlikçi öğrenme ilişkisi kurulur.	132	62,6	78	37,0	13,886	0,001*
Akran grubunda birey otoriteden uzakta daha rahat konuşur, rahat hareket eder.	125	59,2	85	40,3	7,619	0,006*
Akran eğitimi, arkadaşlarıyla daha uzun vakit geçirdikleri için bilgileri daha etkili bir şekilde aktarabilir.	115	54,5	95	45,0	1,905	0,168
Akran eğitimi sürecinde düzeltmeler anında olup, yanlışlar hızlı bir şekilde düzeltilebilir.	91	43,1	119	56,4	3,733	0,053
Akran grubu liderlik yeteneği olan gençlere liderlik deneyimi sağlar.	86	40,8	124	58,8	6,876	0,009*
Olumsuz Görüşler						
Seçilen akranların iyi birer öğretene olamama ihtimali vardır.	145	68,7	65	30,8	30,746	0,001*
Öğreten ve öğrenen akran arasında eşit bir ilişki kurulamama riski vardır.	116	55,0	94	44,5	2,305	0,129
Kişilerin kendi akran mentorlerini seçememesi durumu vardır.	76	36,0	134	63,5	16,019	0,001*
Yeni bir öğretim yöntemi olmasına bağlı anksiyete yaşar.	48	22,7	162	76,8	61,886	0,001*

*p<0,05 X²= Ki-kare testi

öğrencilerin büyük çoğunluğu, akran eğitiminin kliniğe ve uygulamalara ilişkin anksiyeteyi azaltacağını bildirmiştir. Ancak aynı çalışmada anksiyeteyi azaltacağını savunan öğrenciler gibi yeni bir öğretim yöntemi olmasına bağlı anksiyete yaşayabileceğini düşünen öğrencilerin de olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle akran eğitimi uygulaması öncesinde eğitimin planı, amacı, içeriği ve süresi gibi bilgilendirmelerin hem akran öğreticilerine hem de akran öğrenenler ile paylaşılması önem taşımaktadır.

Akran eğitimi üzerine yapılan çalışmalarda, eğitim ancak iyi yapılandırılırsa olumlu sonuçlar vereceği gösterilmiştir (Shenderovich ve ark., 2016). Yaslı ve ark. (2012) lise öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada akran eğitimi programının gençlerin sigara içme davranışı üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır. Bunun nedeni büyük örneklem grubunun ve uzun izlem döneminin (1 yıl) olmaması, akran eğitimcilerinin popüler olmaması ile ilişkilendirilmiştir. Çalışmamızda ise öğrencilerin %68,7'si seçilen akranların iyi birer öğretmen olamama ihtimali olabileceği için ve %36'sı da kişiler kendi akran mentorlerini seçemediği için çalışmanın planlayıcılar tarafından iyi yapılandırılması gerektiğini savunmuştur.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma tek merkezli bir çalışma olarak gerçekleştirildiğinden, araştırmadan elde edilen sonuçlar genellenemez. Çalış-

madan elde edilen sonuçlar, bu çalışmadaki hemşire öğrencilerin öz bildirimlerini yansıtmaktadır.

Sonuç

Akran eğitiminde işbirlikçi öğrenme ile öğrencilerin davranışlar üzerinde akran etkisini olumlu yönde kullanması amaçlanmaktadır. Bu eğitimde akran grubunun olumlu özelliklerinden, akranların sosyal etkileşiminden ortaya çıkan sosyal öğrenmeden yararlanılmaktadır. Bu araştırmada akran eğitimi ile ilgili hemşirelik öğrencilerinin görüşleri incelenmiş olup bu eğitim yöntemi ile hemşirelik mesleğine; özgüveni, akademik başarısı yüksek, liderlik yönü, takım ruhu gelişmiş, beceri ve uygulamalarına hakim meslek üyeleri kazandırılacağı düşünülmektedir. Çalışma sonucunda öğrencilerin akran eğitimi konusunda görüşlerinin olumlu olduğu ancak çoğunluğunun bu eğitimi almadığı belirlenmiştir. Bu nedenle akran eğitiminin kullanımının yaygınlaştırılması; akran eğitimi öncesinde, eğitim amacına yönelik olarak akran öğreticilerinin yeterliliklerinin gözden geçirilmesi, rollerini iyice kavramaları için akran eğitimi sırasında yaşayabileceği sorunların belirlenmesi ve bu sorunların çözümü için teşvik edilmesi önerilmektedir. Ayrıca yapılandırılmış bir akran eğitimi öncesi hemşirelik bölümü öğrencilerinin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

- Abaan, S., Duygulu, S., & Uğur, E. (2012). Peer mentoring: A way of developing internal locus of control to empower new nursing students. *Sağlık Bilimleri Hemşirelik Dergisi*, 24-35.
- Alp, H. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların saldırgan davranışları ve sosyalleşme süreçlerine akran eğitimi ve oyun etkinliklerinin etkisi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2, 636-658. doi: 10.24289/ijsser.279073
- Aşçı, Ö., Gökdemir, F., & Çiçekoğlu, E. (2016). Hemşirelik öğrencilerine akran eğitimciler ile verilen üreme sağlığı eğitiminin etkinliği. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3, 173-183. doi: 10.17681/hsp.56193
- Ayaz, S., & Açıllı, D. (2015). Comparison of peer education and the classic training method for school aged children regarding smoking and its dangers. *Journal of Pediatric Nursing*, 30, e3-e12. doi: 10.1016/j.pedn.2014.11.009
- Blanch, S., Duran, D., Flores, M., & Valdebenito, V. (2012). The effects of a peer tutoring programme to improve the reading comprehension competence involving primary students at school and their families at home. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 1684-1688. doi: 10.1016/j.sbspro.2012.05.361
- Blowers, S., Ramsey, P., Merriman, C., & Grooms, J. (2003). Patterns of peer tutoring in nursing. *Journal of Nursing Education*, 42, 204-211.
- Breithaupt, L., Eickman, L., Byrne, C. E., & Fischer, S. (2017). Enhancing empowerment in eating disorder prevention: Another examination of the rebel peer education model. *Eating Behaviors*, 25, 38-41. doi: 10.1016/j.eatbeh.2016.05.003

- Bryer, J. (2011). Peer tutoring program for academic success of returning nursing students. *The Journal of the New York State Nurses' Association*, 43, 20-22.
- Çövener, Ç., & Ocakçı, A. F. (2013). Tip 1 diyabet yönetimi: Bir hemşirelik modeli örneği. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 10, 30-7.
- Dickinson, D. (2006). Fighting for life: South African HIV/AIDS peer educators as a new industrial relations actor?. *British Journal of Industrial Relations*, 44, 697-717. doi: 10.1111/j.1467-8543.2006.00520.x
- Gazula, S., McKenna, L., Cooper, S., & Paliadelis, P. (2016). A systematic review of reciprocal peer tutoring within tertiary health professional educational programs. *Health Professions Education*, 3, 64-78. doi: 10.1016/j.hpe.2016.12.001
- Gill, D., Parker, C., Spooner, M., Thomas, M., Ambrose, K., & Richardson, J. (2006). Tomorrow's doctors and nurses: peer assisted learning. *The Clinical Teacher*, 3, 13-18. doi: 10.1111/j.1743-498X.2006.00087.x
- Hamrin, V., Weycer, A., Pachler, M., & Fournier, D. (2006). Evaluation of peer-led support groups for graduate nursing students. *Journal of Nursing Education*, 45, 39-43.
- Kırmızıtoprak, E., & Şimşek, Z. (2011). Cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve güvenli cinsel yaşam konusunda gençlerin bilgi ve davranışlarına akran eğitiminin etkisi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 10, 463-472.
- Korkmaz, M., & Kiran Esen, B. (2012). The effects of peer-training about secure internet use on adolescents. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4, 180-187.
- Leung, K. C. (2015). Preliminary empirical model of crucial determinants of best practice for peer tutoring on academic achievement. *Journal of Educational Psychology*, 107, 558-579.

MacPherson, S. L., Joseph, D., & Sullivan, E. (2004). The benefits of peer support with diabetes. *Blackwell Publishing Ltd, in Nursing Forum*, 39, 5-12. doi: 10.1111/j.1744-6198.2004.tb00009.x

Marotta, L. (2017). Peer effects in early schooling: Evidence from Brazilian primary schools. *International Journal of Educational Research*, 82, 110-123. doi: 10.1016/j.ijer.2017.01.008

Mete, S., İsbir, G. G., Tokat, M. A., & Vural, F. (2011). An investigation of the views of nursing students about peer education in clinical education. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 8, 16-25. Doi:

Pålsson, Y., Mårtensson, G., Swenne, C. L., Ådel, E., & Engström, M. (2017). A peer learning intervention for nursing students in clinical practice education: A quasi-experimental study. *Nurse Education Today*, 51, 81-87. doi: 10.1016/j.nedt.2017.01.011

Shenderovich, Y., Thurston, A., & Miller, S. (2016). Cross-age tutoring in kindergarten and elementary school settings: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Educational Research*, 76, 190-210. doi: 10.1016/j.ijer.2015.03.007

Steginga, S. K., Pinnock, C., Gardner, M., & Dunn, J. (2005). Evaluating peer support for prostate cancer: the Prostate Cancer Peer Support Inventory. *BJU International*, 95, 46-50. doi: 10.1111/j.1464-410X.2005.05247.x

Şimşek, Z., & Kırmızıtoprak, E. (2013). Mevsimlik tarım işçisi gençlerin sağlıklı yaşam bilgi ve davranışlarına akran eğitiminin etkisi. *Turkish Journal of Public Health*, 11, 1-10. doi: 10.20518/tjph.173072

Türk Dil Kurumu (2006). Akran kelime anlamı. Erişim tarihi 18.03.2017, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58cd5269e46156.88873476

Yaslı, G., Horasan, G. D., & Bati, H. (2012). Gençlerde sigaradan korunma konusunda akran eğitimi programının etkinliği. *Turkish Journal of Public Health*, 10, 59-67. doi: 10.20518/tjph.173065

Yava, A., & Çiçek, H. S. (2016). Hemşirelik eğitiminde yeni bir yaklaşım: akran koçluğu a new approach in nursing education: Peer Coaching. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 3, 65-71.

Yelpaze, İ., & Özkamalı, E. (2015). Akran aracılı sosyal beceri eğitimi programının 6-7-8. sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeylerine etkisi. *University of Gaziantep Journal of Social Sciences*, 14, 499-511.

Yeniçeri, N., Özçakar, N., Mevsim, V., & Güldal, D. (2003). Kliniğe giriş uygulamalarında yeni bir yöntem: akran eğitimi [A new method in clinical practice introduction: peer education]. *Tıp Eğitimi Dünyası [Medical Education World]*, 12, 6-11.

Zincir, H., Erten, Z. K., Seviğ, E. Ü., & Özkan, F. (2014). Akran eğitimi yöntemi kullanılarak yürütülen sosyal projelerin liderlik, problem çözme ve atılganlık becerilerinin gelişimine etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7, 19-25.